LATVIEŠU VĒSTNESIS

LATVIAN NEWS BULLETIN

Redakcija-Editorial Office: Hotel Convikt, Dillingen/Donau, Bayern (13b) — Iznāk pagaidām reizi nedēļā — Published weekly

Nr. 2 — Authorized by Military Government and UNRRA — Dillingenā, 1945. g. 29. decembrī

Gadam aizejot

Mūžībā arī mums aizgājis garš, ciešanu, šaubu un ceribu pilns gads. Cik gan daudz ciešanu tas bija atnesis zādreiz laimīgai latviešu tautai, kādu šaubu un neziņas miglu tas klājis pār mūsu galvām un cik daudz mūsu labākajām cerībām tas licis izgaist un no jauna piedzimt! Cik bieži mums nebija jājautā: vai patiešām lielais likteņa Lēmējs aizmirsis, ka latviešu tauta no senseniem laikiem dzīvojusi Dzintarjūras piekrastē un, aizvadīdama gan baltas, gan arī nebaltas dienas, vienmēr varējusi palikt savā zemē, kas viņai ir visskaistākā pasaulē? Vai tagad mums jāpaliek bez šīs, mūsu sentēvu un mūsu pašu zemes?

Nē! Aizvadītais gads gan nav devis skaidru atbildi, bet nav spejis arī lauzt mūsu ciešo apņēmību un pārliecību: latviešu tauta ar savu ziemeļniecisko nosvērtību izturēs arī šo pārbaudījuma laiku — un kaut tas ilgtu gadu vai ilgāk! — un atkal atgriezīsies tanī daiļajā un brīniškajā zemē, ko viņa jau desmitiem gadsimtu zina un sauc par savu.

Ko mums, Vācijā esošajiem latviešiem, notecējušais gads devis mūsu ilgu piepildīšanai? Ja gribam būt taisnīgi, tad, jāsaka, ļoti daudz.

Jau gada pirmajā pusē mēs, trimdā nokluvušā latviešu tautas daļa, sagaidījām vācu varas satriekšanu un lielo pietumu demokratiju — Sabiedroto karaspēka ierašanos Vācijas territorijas lielajā daļā. Rietumu Sabiedrotie ātrāk vai vēlāk mūs visus nēma savā aizsardzībā un aprūpībā. Jau pirmajās dienās pēc Sabiedroto karavīru atnākšanas no latvieša uz latvieti pār visu vācu zemi uguns ātrumā izplatījās nozīmīga ziņa, ko vēl 1945. g. 6. martā savā Nansijas izdevumā bija publicējis amerikāņu karavīru laikraksts „The Stars and Stripes". Tanī bija pastāstīts, ka Amerikas Savienoto Valstu ārlietu viceministrs Džozefs Gru (Grew) intervijā deklarējis, ka ASV vēl joprojām oficiāli atzīst Baltijas valstis — Igauniju, Latviju un Lietuvu par neatkarīgām valstīm, kaut arī tās absorbējusi PSRS. Gru paziņoja arī to, ka visu Baltijas valstu sūtņi Vašingtonā joprojām akreditēti un atzīti.

Dažs labs to bija dzirdējis arī agrāk. Vēl vācu okupācijas gados Latvijā par šādu ASV nostāju bijām runājuši un, likteņa pārvērtības gaidīdami, daudz ko uz šadas nostājas bazējuši. Noteiktas skaidrības tomēr trūka. Tagad, 1945. g. pavasarī, atpestīšanu no vācu apspiešanas sagaidījuši pašu vāciešu zemē, savas jaunās cerības lielā mērā balstījām uz šīs — nu pilnīgi drošās ziņas. Reizēm bijām pat sarūgtināti un izbrīnījušies, ka Gru deklarāciju un līdz ar to arī visu ASV nostāju nezina kāds amerikāņu virsnieks vai kareivis, ar ko mums iznāca sastapties. Centāmies tad viņus pārliecināt, rādot mūsu rokās nokluvušos šīs ziņas norakstus. Un ja pie dokumentu pārbaudes uz ielas vai celiem kāds amerikāņu „MP" — militārpolicists negribēja par pietiekamu atzīt latviešu valodā rakstīto mūsu pelēko Latvijas iekšzemes pasi, tad asprātīgākie no mūsu vidus jau rādīja šīs ziņas angļu teksta norakstu, kam tūliņ sekoja mums visiem tagad tik loti pazīstamais „Okay!"

Vēlāk atseviškiem no mums gadījās lasīt Savienotās Valstīs 1945. g. izdoto Pasaules almanachu — gadagrāmatu (The World Almanach, 1945, New York, N. Y., USA). Šajā visā pasaulē zināmajā grāmatā — faktu sakopojumā, nodaļā „Ārzemes" 336. lappusē ar sirds bijāšanu atradām arī savas valsts nosaukumu: „Latvia". Tam blakus, iekavās, latviski rakstīts: „Latvijas republika". Pēc Latvijas koncentrētā ģeografiskā, saimnieciskā un politiskā apskata grāmatā teikts:

„Latvia was occupied by the Union of Soviet Socialistic Republics (1940) and incorporated into the Soviet Union. This action has not been recognized by the United States. After the war between Germany and Russia started, Latvia was occupied by Nazi forces who have since been expelled from the country by Russian arms."

Tulkojumā tas skan: Latviju okupēja PSRS (1940) un ietilpināja Padomju Savienībā. Savienotās Valstis šo rīcību nav atzinušas. Sākoties karam starp Vāciju un Krieviju, Latviju okupēja nacistu spēki, kurus pa šo laiku no zemes izdzinuši krievu spēki."

Liels gandarījums un morāls stiprinājums mums visiem bija ASV prezidenta Trumena deklarētās ārpolitikas 12 tezes. Tās izteica tieši to, ko mēs savās domās un sirdīs bijām cerējuši sagaidīt no dižās amerikāņu tautas un viņas valdības.

Tad nāca mēneši, kas daudz kam pārklāja neziņas un neskaidrības plīvuru. Gada pēdējā ceturksnī sakara ar Nirnbergas prāvu atkal oficiāli bija pasvītrots, ka ASV aizvien vēl nav mainījusi savu nostāju Latvijas un tās kaimiņu — Igaunijas un Lietuvas neatkarības atzīšanā, lai arī Lielbritānija šajā ziņā jau parāda kādu citu, iepretim PSRS piekāpīgāk diplomātisku nostāju. Un tomēr mūsu stāvoklis tiesiskajā ziņā kluvis drošāks. Gada pēdējās nedēļās nācis zinams, ka Amerikas Savienoto Valstu bruņoto spēku ģenerālštābs Eiropā uzskata mūsu Latviju par politisku vienību (Political Entity). Generālštābs savās instancēs no jauna darījis zināmu, ka Savienoto Valstu valdība neatzīst Latvijas, Igaunijas un Lietuvas ietilpināšanu Padomju Savienībā par „padomju republikām". Amerikāņu oficiālā nostājā šajā ziņā ir tikai viens īpašs nosacījums: ja pārvietoto personu — latviešu vidū būtu tādi, kas vēlētos pieņemt padomju pavalstniecību, tad tos repatriēs uz PSRS. Ar latviešiem, kurus nevar vai kas nevēlas repatriēties, apiesies kā ar Sabiedroto nāciju pārvietotām personām. Šim atzinumam vecā gada beigās ir ļoti liela nozīme. Tā mums atkal ir palāvības un drošības kīla, ar ko savās trimdas gaitās varam panest dažu vecā un jaunā gada nastu.

Pārkāpsim Jaunā gada slieksni ar dziļākām pateicības jūtām pret varenāko valsti pasaulē — Amerikas Savienotām Valstīm un ar vislielāko palāvību tās taisnīgiem spriedumiem arī nākotnē!

A. Dukāts

Pasaule gaida miera konferenci

Ir bīstami ļaut pasaulei dzīvot tikai ar pašreizējiem pamiera noteikumiem, sakarā ar Maskavā notiekošo 3 lielvalstu ārlietu ministru konferenci raksta „New York Times". Pasaule gaida miera konferenci. Galīgo lēmumu trūkums aizkavē palīdzību tām valstīm, kam tas visvairāk vajadzīgs. Daudzas valstis tas aizkavē palīdzēt arī sev pašām. Tāpēc apsveicams katrs solis, ko Maskavā, varbūt, panāks miera līgumu priekšdarbu veikšanai vismaz ar atsevišķām valstīm. Laikraksts tomēr ieteic no Maskavas konferences daudz negaidīt. ASV ārlietu ministrs Berness jau iepriekš izteicies, ka šīs sarunas ir vairāk informātīva un sagatavojoša rakstura. Vairāk pašreiz arī nevarot prasīt.

Angļu saimnieciskais laikraksts „Economist" sīkāk pastāsta par nopietnajām domstarpībām, kuru dēļ izjuka ārlietu ministru konference jau Londonā. Pirmais strīda jautājums bijusi miera līgumu noslēgšana ar Eiropas valstīm. PSRS liegusi šīnīs sarunās piedalīties arī citām valstīm ārpus 3 lielajām uzvarētājām — ASV, Lielbritānijas un PSRS. Rumānijas un Bulgārijas gadījumā ASV un Lielbritānija negribēja atzīt par pilntiesīgām valdībām šo zemju noteikti komūnistiskās valdības, kamēr krievu ārlietu komisārs Molotovs tās raksturoja par tīri demokratiskām valdībām. Domstarpības bijušas arī par italiešu kolonijām, reparācijām un par centrālpārvaldes izveidošanu Vācijā. „Ja tagad Maskavā vēlreiz pārrunā šos strīda jautājumus un meklē kompromisa iespējas", norāda angļu laikraksts, „tad tas nekādā ziņā nenozīmē kapitulāciju krievu priekšā. Ir jāpārvar sastinguma punkts, lai lielvalstis atkal atrastu ceļu uz sadarbību. Katra jauna iniciātīva ir labāka par 3 lielvalstu alianses pastāvīgu un neapturamu pasliktināšanos. Šāda iniciātīva nu ir radusies, un Maskavas sanāksmes darba kārtībā vispirmais ir fundamentālākais no visiem strīda jautājumiem — atomu enerģijas starptautiskās kontroles problēma.

ASV prezidents Trumens Vašingtonā paziņojis, ka pēc Maskavas jauna ASV, Lielbritānijas un PSRS ārlietu ministru sastapšanās notiks Vašingtonā martā. Kā pašreizējā Maskavas, tā arī Vašingtonas konference paredzētas Jaltas vienošanās vispārējos noteikumos. Lielbritānijas ārlietu ministrs Bevins norādījis, ka neviens no Maskavas konferences lēmumiem par Franciju nebūs galīgs un saistošs, jo franču valdība šinī konferencē nepiedalās. Pasaules prese savos pirmajos ziņojumos par Maskavas konferenci visvairāk apraksta krāšņo Spiridonovkas pili, kas agrāk piederējusi kādam bagātam krievu tirgonim un kur PSRS valdība labprāt rīkojot rautus diplomātiem un starptautiskas sanāksmes. Uz pils zāles sienas tagad redzama glezna, kurā attēlota angļu — krievu pakta parakstīšana.

Vienoto Nāciju organizācijas pirmo pilnsapulci sasauc 10. janvārī Londonā. Par organizācijas sēdekļi īpaša komisija nolēmusi izraudzīt ASV, vēl neizšķiroties par noteiktu pilsētu. Šis lēmums jāapstiprina pašai Vienoto Nāciju pilnsapulcei.

Irānas provinces Azerbaidžanas likteni, šķiet, atrisinās Maskavas ārlietu ministru sanāksmē, jo tur ieradušies arī Irānas ministru prezidents un ārlietu ministrs līdz ar ASV un Lielbritānijas vēstniekiem Irānā. Padomju ziņu aģentūra TASS šajā sakarā paziņojusi: „reakcionāro aprindu saceltais troksnis par Sabiedroto karaspēka izvākšanu no Irānas ir bijis tikai tāpēc, lai novērstu uzmanību no demokratiskās kustības apspiešanas Azerbaidžanas irāniešu dalā."

Cīņas arvien te uzliesmo, te atslābst Jāvas salā. Indonēzieši piedraudējuši ar masu sacelšanos, ja turpināsies angļu karaspēka jaunu vienību pārvietošana uz Indonēziju. Šī konflikta īstie iemesli ir jau ļoti veci. Indonēzijas līdzšinējā īpašniece — Holande, kas pirms kara bija viena no Eiropas bagātākajām valstīm, tagad ir viena no visnabadzīgākajām. Kara pēdējā ziema pērn tai nesusi īstu bada krizi, no kuras Holande vēl aizvien nav atspirgusi. Šajā grūtajā stāvoklī visu holandiešu cerības vairāk kā jebkad saistās pie aizjūras kolonijām un vispirmā kārtā pie Indonēzijas. Indonēziešu sacelšanās un mēģinājums atraisīties no Holandes virskundzības ir tādas tautas gribas izpaudums, kas pilnā mērā apzinās savas zemes saimniecisko varenību un negrib vairs paciest, ka „indonēziešu tīģeri valda holandiešu aste". Citos vardos tas nozīmē, ka Indonēzija ar 1,9 milj. kv. km un 66 milj. iedzīvotāju vēlas kļūt brīva no Holandes ar 34.225 kv. km territoriju un 8,5 milj. iedzīvotāju. Indonēziešiem ir ne tikai neticami auglīga zeme, bet arī pārsteidzoši augsts kultūras līmenis, kas viņiem atļauj piesliešanos rietumu zemju progresīvākām domām. Šodien Jāva ir viena no vislabāk pārvaldītām pasaules kolonijām, bet — tikai kolonija. 66 milj. cilvēku to vairs negrib paciest.

Pulkvedis Kripēns nododas krievu rokās

23. novembrī Zēdelghamā, Beļģijā, gūstekņu nometnes komandants paziņojis pulkvedim Kripēnam un kapteinim Laukeram, ka viņus izdos nopratināšanai krievu militārai misijai Briselē. Tūlīt piebraukusi arī krievu mašīna ar šīs misijas virsniekiem. Kapt. Laukers paklausījis pavēlei un aizbraucis, bet pulkvedis Kripēns mēģinājis izdarīt pašnāvību, ietriecot sev krūtīs, sirds apvidū, kabatas nazi. Iepriekš pulkvedis paskaidrojis, ka divi reizes savā mūžā cīnījies pret lielinieciesmu un ka krist lielinieku rokās viņam nozīmē drošu nāvi. Tad labāk ņemt sev dzīvību ar paša roku. Pulkvedis Kripēns pašlaik atrodas Brigē angļu karaspēka slimnīcā, latviešu ārstu kopšanā un viņa dzīvībai briesmas vairs nedraud.

Sakarā ar šo traģisko nelaimi visi latviešu karavīri, un seviški virsnieki, Beļģijā ļoti satraukti un lūdz darīt visu iespējamo viņu glābšanai.

Dr. A. Valdmanis jau sazinājies ar feldmaršala Montgomerija štābu, un šinīs dienās dosies turp un, varbūt, arī uz Beļģiju.

Latviešu strēlnieku pulku 30 gadu

Tautiešil

Paiet 30 gadu kopš slaveno Latviešu strēlnieku pulku nodibināšanas. Šie pulki jau pirmajā pasaules karā apliecināja savas tautas gribu cīnīties un mirt kopā ar Rietumu demokratijām par brīvību un tautu pašnoteikšanas tiesībām.

Latviešu strēlnieku varonīgās un slavenās kaujas pauda pasaulei latviešu tautas neapklusināmās ilgas pēc brīvas dzīves savā zemē un deva latviešu tautai ticību sev, saviem spēkiem un savai nākotnei.

Daudzi šo kauju dalībnieki — vecie latviešu strēlnieki tagad atrodas emigrācijā. Vēl vairāk viņu jau soļo zvaigžņotos debesu pulkos.

1946. gada 6. janvārī godināsim viņu piemiņu!

Dr. A. Valdmanis,
Latviešu Centrālās padomes priekšsēdis.
Gen. J. Lavenieks, LCP priekšsēža vietnieks

Tas mums lika doties trimdā

Deportācijas un emigrantu gaitājās dienās tik bieži, un šur un tur arī vēl tagad, latviešiem jādzird seviškas pamācības un pat brīdinātāji aizrādījumi: jūs, lūk, paši vēlējieties nokļūt Vācijā. Kādas gan jums īpašas tiesības uz Sabiedroto aizgādību un aprūpību? Mēs zinām, ka latviešiem bijušas brīvprātīgo „SS" vienības u. t. t., u. t. t. — Šādu valodu visvairāk atļaujas vācu pašvaldību un iestāžu vadītāji, kas kaut ko pa ausu galam dzirdējuši, nekā īsti nezina, bet jo bieži cenšas rādīt latviešu emigrantus pēc iespējas ļaunākā gaismā amerikāņu, angļu vai franču okupācijas iestāžu vadības priekšā.

Kāda tad ir taisnība? Tam atbildēsim ar pašu vāciešu okupācijas spēku rīkojumiem un pavēlēm mums tagad atņemtajā Latvijā, kur vācu okupanti nevien izlaupīja mūsu ziedošo zemi, bet postā un nelaimē iedzina arī simttūkstošus mūsu tautas loceklu. Lūdzam lasītājus, kam līdzīgi vācu okupantu rīkojumi, pavēles un tml. vēl tagad saglabāti oriģinālos — vācu okupācijas laikā iznākušo laikrakstu publicējumu un citādā veidā — vai arī ticamos norakstos, tos piesūtīt redakcijai. Vācu okupantu pārestības aktus pret latviešu tautu un tās mantu dokumentēsim ar šo materiālu publicēšanu.

Še piemērs. Pirms gada — 1944. g. 28. decembrī Ziemeļkurzemes „novada komisārs" Kurzemē iznākušajā laikrakstā „Kurzemnieks" (nr. 22) licis publicēt šo rīkojumu:

„Rīkojums par latviešu bēgļu evakuēšanu uz Vāciju.

Apgādes stāvoklis Kurzemes cietoksnī prasa latviešu bēgļu izceļošanu uz Vāciju. Šim uzaicinājumam līdz šim sekojuši tikai nedaudzi, tā kā bēgļu evakuēšanai Ventspilī un Liepājā pasūtītos kuģus pilnīgi nevarēja izmantot.

Lai nepieciešamai rīcībai — lielas daļas iedzīvotāju evakuācijai no atlikušās Kurzemes daļas — pieškirtu vajadzīgo uzsvaru un pasargātu armiju un Kurzemē palikušos iedzīvotājus no apgādes grūtībām, esmu spiests spert stingrus soļus.

Tādēļ nosaku sekojošo:

a) visiem bēgļiem, kas saņēmuši uzaicinājumu braucienam uz Vāciju, tiek noņemti visi lopi un zirgi, maksājot par tiem nosacītās cenas. Arī tiem bēgļiem, kuŗiem nav jāevakuējas, tiek noņemtas govis, atstājot uz katriem 10 bēgļiem vienā saimniecībā vienu govi (1 govi uz 1—10, 2 govis uz 11—20 personām u. t. t.);

b) bēgļi, kas uzaicināti izbraukt uz Vāciju, ciktāl tie nav pašražotāji, nesaņem uz priekšu pārtikas kartītes;

c) bēgļiem netiks izsniegtas dzelzceļu braukšanas atļaujas, kamēr nebūs izbeigta evakuācija;

d) evakuējamiem bēgļiem pie uzaicinājuma tiek noņemtas pases, kuŗas tie Ventspilī saņems atpakaļ;

e) visiem saimniekiem, kas pieturēs bēgļus arī pēc uzaicinājuma doties uz Vāciju un nebūs tos 24 stundu laikā rakstiski pieteikuši pagasta valdei, tiks bez atlīdzības atņemti visi lopi,

Ja arī šim rīkojumam nebūs cerēto panākumu, būšu spiests spert vēl stingrākus soļus, kā bagāžas ierobežošanu u. t. t.

Ziemeļkurzemes novada komisārs".

Būtu lieki komentēt kaut šo vācu okupantu rīkojumu vien.

Latvijas zvaigzne un tēvzemes vārds lai vada mūsu gaitas, domas un sirdi Jaunajā - 1946. gadā!

Redakcija

Redakcija pateicas

visiem tautiešiem Dillingenā un Lauingenā, kas atbalstījuši „Latviešu Vēstneša" pirmos soļus, bet jo īpaši latviešiem — UNRRA's 308. komandas darbiniekiem un gleznotājam Hugo Grotusam, kas laikraksta vajadzībām ziedojis 200 marku.

Uzmaniba lauksaimniecibai!

Visos apstākļos ļoti pateicīgs darba lauks dažiem no mums līdz šim bijusi lauksaimniecība. Daudzi tagad lielas pūles veltī anketu pildīšanai, meklējot īsto zemi turpmākas dzīves darba laukam. Viens sapņo par Kanādu, Jaunzēlandi un Austrāliju, cits domā tikai par celu atpakaļ uz tēviju. Bet — par nākotni mums vēl nekas noteikts nav zināms. Priekšā ziema. Nometnēs „darbs" rit no rīta līdz vakaram, un liekas, ka latvieši nav vis zemnieku tauta, bet gan tikai teātŗa laudis, dzejnieki un visāda veida mākslinieki. Ja ne cita, tad sarikojumu mums še bagātīgi. Nākotnē tomēr jāskatās valējām acīm. Viens ir skaidrs: neviens mūs nekur negaida, drīzāk gan uzskatīs par nevēlamiem konkurentiem. Vērojot praktiskās darba iespējas, ir skaidrs, ka daudziem turpmāk darbs un maize būs jāatrod lauksaimniecībā. Tas attiecas arī uz mūsu bijušiem ierēdņiem un citiem pilsētniekiem. Ziemas mēnēši jāizmanto, lai iegūtu kādas noderīgas zināšanas lauksaimniecībā, kur vienmēr plašas iespējas arī inteliģenta darba strādniekiem. Tā ir iespējams iegūt patstāvību — darbu dažādās nozarēs: truškopībā, sakņkopībā, dārzkopībā, biškopībā, piensaimniecībā, mežkopībā, kažokzvēru audzēšanā u. t. t. Vērosim paši: tie no mums, kas jau likuši savus spēkus lauksaimniecībā arī svešos apstākļos ir ieguvuši jaunu ticību sev. Viņi zina, ka labi latviešu lauksaimnieki ir un būs jebkuŗas konkurences spējīgi arī svešumā.

Augusts Kuga, Lauingenā

Mūsu neredzīgie kafavīri

Glikštates slimnīcā atrodas 14 neredzīgu latviešu kafavīru: Valdemārs Aroniška, Donāts Bernāns, Jāzeps Dargēvics, Valdis Lama, Pēteris Lazdiņš, Bernhards Ločs, Jāzeps Kusiņš, Viktors Mucenieks, Arnolds Purviškis, Konrāds Riekstiņš, Jūlijs Spulde, Jāzeps Stupāns, Donāts Skadrinieks un Ansis Teichmanis. Viņus aprūpē latviešu žēlsirdīgā māsa Rita Osīte. Adrese: Marine-Lazarett, Königstr. 36, Abt. A. V., Glückstadt (E).

No 1946. g. 1. janvāŗa „Latviešu Vēstnesi" piesūtīs tikai abonentiem, kas maksājumus ar pasta naudas pārvedumu nokārtojuši „Latviešu Vēstnesim" (Latvian News Bulletin) pēc adreses: Hotel Convikt, Dillingen/Donau, Bay. (13b).

Pasaules notikumi

(Turpinājums no 1. lp.)

Lielbritānija un Francija vienojušās izvākt savu kaŗaspēku no Sīrijas un Libanonas, paredzot, ka turpmāk šajās valstīs, ja vajadzēs, par kārtību rūpēsies Vienoto Nāciju organizācijas rīcībā paredzētais kaŗaspēks. Šajās dienās noslēgusies vēl cita Sīrijas vesture: nodaļa. Kādreizējais Petēna virspavēlnieks Sīrijā ģen. Dencs 64 g. vecumā no sirds vājuma miris kādā Parīzes cietumā. 1941. g. viņš veltīgi mēģināja aizkavēt Sabiedroto ienākšanu Sīrijā un 1945. g. aprīlī valsts nodevības dēļ Parīzē bija notiesāts uz nāvi. De Golls viņu apžēloja, pārvērsdams nāves spriedumu par mūža ieslodzījumu.

Pēc iepriekšējiem tautas skaitīšanas datiem Vācijā pašreiz 65.285.915 iedzīvotāju. Angļu joslā un Berlīnes angļu sektorā no tiem 22.043.801, franču joslā un Berlīnes franču sektorā 6.392.497, krievu joslā un Berlīnes krievu sektorā 19.693.617 iedzīvotāju. Berlīni apdzīvo 3.021.193 cilvēki. No amerikāņu joslas 17.156.000 iedzīvotājiem Kurhesenā dzīvo 1.090.000, Hesenā-Nasavā 2.825.000, Ziemeļbādenā 1.103.000, Ziemelvirtembergā 1.866.000, Bavārijā 8.838.000, Brēmenes amerikāņu daļā 562.000 un Berlīnes amerikāņu sektorā 872.000 iedzīvotāju. Pēc Sabiedroto koordinācijas komitejas rīkojuma visās četrās Vācijas okupācijas joslās līdz 1946. g. 1. jūnijam jāveic galīgā tautas skaitīšana. Ar šīs pašas koordinācijas komitejas rīkojumu starp dažādām okupācijas joslām tuvākā laikā atjaunos starppilsētu telefona un telegrafa satiksmi.

Vašingtonā paziņots, ka no 1. decembŗa amerikāņu okupācijas gaisa spēki Eiropā aptver vairs tikai 5 smago bumbvežu eskadras un apm. 13 iznīcinātāju eskadru. Izbeidzoties vajadzībai, arī šos amerikāņu gaisa spēku apmērus domāts samazināt. Aizstājot novecojušos „B-17" ar modernajiem smagajiem bumbvežiem „B-29", Eiropā paliks starp 120 un 240 amerikāņu bumbvežiem. Kaŗa laikā vienā smago bumbvedēju eskadrā bija 48 „B-29" lidmašīnas, bet tagad to skaitu eskadrā var samazināt uz 24.

Šinī pavasarī kādā nezināmā Klusā okeana vietā ASV kaŗa flote turpinās atombumbu izmēģinājumus, jo ASV prezidents Trumens izteicis vēlēšanos šādus izmēģinājumus pasteidzināt.

Kaŗa tiesa Briselē notiesājusi uz nāvi reksistu — beļģu nacistu partijas vadītāju Leonu Degrellu. — Trīsreizējais Japānas ministru prezidents princis Konoje, ko bija licis apcietināt ģen. Mak-Arturs, izdarījis pašnāvību, iedzeŗot indi.

Visiem Švābijā dzīvojošiem PSRS pilsoņiem paziņo, ka Augsburgā ieradusies padomju virsnieku grupa, kas viņiem palīdzēs organizēt atgriešanos dzimtenē. Visiem PSRS pilsoņiem jāpieteicas braukšanai uz dzimteni PSRS sarkanās armijas sakaru virsnieka štābā: Hindenburgstr. 37, Augsburg-Göggingen.

No 15. decembŗa uz daudz dzelzceļa līnijām Bavārijā, Virtemberga un Lielhesenā atcelti vairāki pasažieŗu vilcieni, lai lokomotīves varētu pastiprināti izlietot ogļu un pārtikas vilcienos. No šī paša datuma daļai no atlikušajiem vilcieniem arī vienreizējiem braucieniem vajadzīga brauciena atļauja, kā tas līdz šim bija pie ātrvilcienu izlietošanas. Dodoties celā, tāpēc vispirms ir jāievāc informācija braucienu atļauju izdošanas iestādēs un no stacijās izliktajiem paziņojumiem.

Īsi pirms Nirnbergas prāvas Ziemsvētku pārtraukuma iesākšanās prokurori paziņoja atklātībai, ka Vācijas koncentrācijas nometnēs nacisti nogalinājuši 4 milj. žīdu, bet vēl divi milj. žīdu atraduši nāvi citādā celā, pa lielākai daļai ar nošaušanu, vācu īpašajām nogalināšanas vienībām darbojoties pa visu kaŗa laiku pret PSRS. Prokuroru nolasītajos dokumentos bija arī kāda vācu „SD" priekšnieka „žēlošanās raksts" par to, ka Rīgā nogalināti 5.000 žīdu, „kuŗus būtu varēts izlietot darbam Vācijā".

Prāvai atjaunojoties, sagaidāms, ka par liecinieku Nirnbergā sauks arī kādreizējo Ungārijas pavaldoni Nikolaju f. Hortiju. Viņš pirms Ziemsvētkiem ar apsardzību atvests Nirnbergā.

Profesors Arveds Švābe - Latviešu preses biedrības priekšnieks

Žurnālistu un rakstnieku sanāksme Hanavā

Lai labāk organizētu latviešu trimdas presi un tās darbiniekus Vācijā, 16. decembrī Hanavā pie Frankfurtas sabraukušie ap 30 latviešu žurnālisti un rakstnieki nodibināja Latviešu preses biedrību. Vajadzība pēc šādas organizācijas bija jau sen. Divi iepriekšējās sanāksmēs Vircburgā un Detmoldā bija veikti nepieciešamie priekšdarbi, un tagad latviešu preses darbinieku saime, kā viena no pirmajām trimdā, nodibinājusi savu aroda organizāciju.

Sanāksmi vadīja Hanavā iznākošā laikraksta „Tēvzeme" red. Ludvīgs Bērziņš. Apsveikuma vārdus teica LCK informācijas biroja vadītājs red. Arvīds Klāvsons. LCK priekšsēža vietnieks prof. Arveds Švābe norādīja, ka Latviešu Centrālās komitejas mērķi ir vadīt, saskaņot un aktīvizēt latviešu bēgļu darbību Vācijā un Austrijā, pie kam šī vadība nekādā ziņā nav kvalificējama par politisku vadību, jo LCK und LCP ir pilnīgi apolitiskas organizācijas. Tās nepārstāv nevienu politisku partiju, bet sadarbojas ar katru, kas spēj un grib palīdzēt latviešu bēgļu un kafavīru aprūpībā.

Pirmajā pasaules kafā, sacīja profesors, latvieši bēgļu gaitās bija cariskās Krievijas evakuēti pilsoņi savas valsts territorijā. Tiem bija visas viņu agrākās tiesības uz darbu, dzīvokli un pabalstiem. Latviešu centrālā bēgļu komiteja Pēterpilī bija legālizēta organizācija, tā dibināja skolas, teātŗus u. t. t. Pēc 1917. g. revolūcijas tā pat nodarbojās ar politiku, propagandēja savas valsts ideju un beigās pat uzturēja savu kaŗaspēku. Šodien mēs esam ne tikai evakuētās, bet arī deportētās personas. Šis ir jauns, 20. gadsimta juridisks jēdziens, kuŗā vairāk tiesību objekta un mazāk tiesību subjekta pazīmju. Mums tomēr radušies aizstāvji anglosakšu tautās, uz kuŗām mēs balstām visu savu ticību un cerību nākotni. Mums tagad jādzīvo un jāstrādā tā, lai mēs darbos rādītu mūsu nesalaužamo ticību mūsu pašu veidojamai nākotnei. Nepalausimies drūmām domām, bet būsim arī gatavi saņemt savu likteni.

Atsevišķo nometņu vadībai, norādīja runātājs, jāizveido sadarbība ar UNRRA's organizāciju un Militārās valdības pārstāvjiem savā rajonā. LCK atzīst, ka labs kontakts un draudzīgas attiecības nepieciešamas arī ar vietējām vācu pārvaldes iestādēm, lai tām būtu pareizs ieskats par mūsu ideoloģiju un varētu novērst pret mums nedraudzīgu nostāju. Visā drīzumā izstrādās apgabalu Latviešu komiteju satversmi, kur būs paredzēti soli šo jautājumu kārtošanai. Publicēs arī tiesu iekārtas noteikumus nometnēm un citas darba vienādošanas un saskaņošanas instrukcijas, sadarbojoties ar 7 apgabalu Latviešu komitejām. LCK vēlas aktīvizēt latviešu bēgļu aprūpes darbu. LCK paredzētas tiesības kontrolēt nometņu amatpersonu darbību, vajadzības gadījumā saīsinot šo amatpersonu darbības laiku. Mums trimdā jāsaglabā ģimeņu vienotība. Pirmā vietā liekama gādība par mātēm un bērniem. Jāizkopj morālie un idejiskie pamati, tā pasargājot tautiešus no bezcerības un izmisuma. Šajā ziņā lieli uzdevumi iespiestam vārdam, kam mūsu šai virzienā jāaudzina, mazāk pievēršoties ziņkāres apmierināšanai.

Preses darbinieku saimi uzrunāja arī prof. E. Blese, aprādot trimdas preses darba lielos uzdevumus.

Sanāksmes dalībnieki vienprātīgi pieņēma LCK informācijas biroja izstrādātos Latviešu preses biedrības statūtus. Par biedrības priekšnieku aizklāti balsojot, ievēlēja prof. A. Švābi un par sekretāru redaktoru A. Klāvsonu, bet revizijas komisijā — rakstnieku un redaktoru A. Baumani, Birutu Senkeviču un J. Kadili. Lai atvieglotu un sekmētu biedrības darbību, statūtos paredzēti 2 priekšnieka vietnieki, no kuŗiem viens darbosies angļu un otrs amerikāņu okupācijas joslā. Par biedrības priekšnieka vietnieku amerikāņu joslā ievēlēja red. K. Rabāču un par sekretāru rakstnieku Ģirtu Salnāju. Angļu joslā (Lībekā) jau agrāk par priekšnieka vietnieku ievēlēts Aleksandrs Plensners un par sekretāru kritikis Jānis Rudzītis. Apstiprināja arī biedru uzņemšanas anketas paraugu un noteica biedru maksu vienu marku mēnesī. Pārrunājot preses biedrības darbības saskaņošanu, atzīts, ka laikrakstu redakciju locekļu sanāksmes pa novadiem varētu novērst parallēlismu. Jaunu laikrakstu izdošanai būtu nepieciešama biedrības vadības piekrišana. LCP jau izvirzījusi komisiju latviešu trimdas preses darba saskaņošanai. Laikrakstu un citu publisko izdevumu redaktoriem jābūt LPB biedriem. Dibinās Latvju rakstu archīvu ar centru Detmoldā un nodaļām Lībekā, Vircburgā un Hanavā.

Sanāksmes nobeigumā žurnālisti un rakstnieki noklausījās darbību atjaunojušā dubultkvarteta „Tēvija" koncertu.

Juris Mikelsons

Par Latviju - pret okupantiem

Kureliešu vienības cīņas pret vāciešiem 1944. g. novembrī un decembrī.

Ar sešiem draugiem 1944. g. 9. novembrī laimīgi izbēgu no vāciešu apcietinājuma. Jau agrāk bijām nodomājuši pievienoties ģenerāļa Kurela latviešu nacionālām vienībām. Tās meklējot, 8. novembŗa rītā iegriezāmies Rendas Pērkoņos, lai prasītu pēc īsāka ceļa. Te, par nelaimi, uzdūrāmies uz bruņotiem vāciešiem. Viņi mums atņēma dokumentus un stingrā apsardzībā nogādāja uz savu tuvāko žandarmēriju, kuŗas postenis atradās Rendas — Usmas lielceļa malā, apmēram 2 km no Rendas centra. Mūs ieslodzīja ratnīcā, kuŗai iepretim, pāri ceļam gan bija pati žandarmērija, bet, par ko vēlāk varējām tikai pateikties, klāt pienāca arī mežs. Dienas stundās mūsu ieslodzījuma vietu neapsargāja, bet naktī dzirdējām, ka ap ratnīcu solo vācu postenis. Nākamajā dienā mūs pa vienam sauca uz nopratināšanu. Kas atgriezās, tie stāstīja, ka visus vedīšot uz Kuldīgu un nodošot „SD" rīcībā. Izlēmām, ka jāmēģina izbēgt. Ratnīcai uz meža pusi bija neliels logs ar režģiem. Durvis turpretim izgāja uz dzīvojamās mājas pusi. Kamēr viens draugs pa durvju atslēgas caurumu uzmanīja, vai no mājas neparādīsies vācu žandarmi, tikmēr pārējie raudzījām pamatīgi „apstrādāt" logu režģus. Pievakarē viss bija kārtībā. Krēslai iestājoties, viens pēc otra līdām laukā un steidzāmies pazust biezajā mežā, kas te nepārtraukti stiepjas pa vairāku pagastu territoriju.

Nepagāja ilgs laiks, kad aizmugurē dzirdējām šaudīšanos, suņu riešanu un automašīnu motoru rūkoņu. Vācieši bija atklājuši mūsu aizbēgšanu un izsūtīja trauksmi. Tumsa mūs glāba.

Nakts melnumā gājām gar Usmas ezera malu. Kopšu mājās, kuŗās Alfrēds Zviedrs, viens no mūsu draugiem kādreiz bija dzīvojis, mēģinājām sadabūt kādu informāciju. Bet arī te priekšā bija vācieši. Patvērumu atradām tālāk, meža vidū paslēpušās Plavās, kuŗu saimnieks bija labi pazīstams kādam citam no mūsu mazās saimītes. Pāris dienu te atpūtāmies un 11. novembŗa naktī sākām pārgājienu, kas mūs, beidzot, noveda pie meklējamiem kureliešiem.

Ugāles Ilzikās atradās vesels kureliešu bataljons. Tā komandierim leitnantam Rubenim valsirdīgi izstāstījām savas gaitas un lūdzām uzņemt arī mūs viņa vienībā. Un tā mēs kļuvām par vācu apspiestās un bolševiku no jauna apdraudētās tēvzemes brīviem cīnītājiem — kureliešu bataljona otras rotas kāfavīriem.

Nopriecājāmies, ka vienības bija laba kārtība un biedriska, bet tomēr priekšzīmīga disciplīna. Daļu uzturvielu saņēmām no apkārtējām saimniecībām, bet pārējo no Ventspils apriņķa patērētāju biedrībām, no kuŗām mantas bieži pieveda mūsu pašu mašīnu šoferi. Mūsu bataljona rīcībā bija vairākas automašīnas un 10 pajūgu. Paši pievedām arī ieročus un municiju, ko mūsu vadība prata izdabūt no vāciešiem. Tobrīd Kurzemi okupējošie vācieši vēl kaut kā — pusoficiāli rēķinājās ar ģen. Kurela vienībām, bet visādi ierobežoja to darbību.

Visi mūsu virsnieki valkāja mūsu pašu Latvijas armijas uniformas ar latviešu zīmotnēm. Dažiem pie krūtīm bija Lāčplēša ordenis.

14. novembrī pienāca liela bēdu vēsts. No ģenerāļa Kurela štāba, kas bija novietojies Puzes bijušā stikla fabrikā, uzzinājām, ka vācieši ģenerāli apcietinājuši un visus kureliešu kafavīrus Puzes pagastā jau atbruņojuši.

Tai pašā dienā arī pie mūsu bataljona vadības ieradās vācu virsnieki ar kāda vācu ģenerāļa rakstu, kuŗā bija prasīts, lai bataljons noliek ieročus līdz 15. novembŗa pulksten 8 rītā. Atbilde bija jādod vēl 14. novembrī līdz pieciem pēcpusdienā. Īsi pirms šī termiņa izbeigšanās bataljona vadība, lai iegūtu laiku brīvai rīcībai, atbildēja vāciešiem, ka prasības „pieņem".

Steidzami pulcējāmies pa rotām. Labības šķūnī pie sveču gaismas mūsu otras rotas komandieris — virsnieka vietnieks Druviņš īsumā izskaidroja stāvokli un vaicāja: „Zēni, ko tagad darīsim?" Atbildējām kā viens: vāciešiem nepadosimies. Tāpat bija izšķīrusies arī pirmā un trešā rota. Nu sākās liela rosība. Katrs no mums saņēma nepieciešamo municiju un pārtiku. Pārējo municiju un mantas sakrāvām pajūgos. 15. novembŗa vakarā viss bataljons devās mežā.

Nakti sołojām gar Usmas ezera austrumu piekrasti, bet dienā atpūtāmies meža biezoknī vai piesalušajos purvos. 17. nov. starp Rendas Mežzīles dzirnavām un Pērkoņiem mūsu posteņi uz tuvā ceļa aizturēja vācu vieglo automašīnu. Tanī sēdēja kāds vācu „SS" žandarmērijas kapteinis. Mūsu bataljona komandieris viņam lika saprast, ka latvieši cīnīsies pret jebkuŗu vācu vienību, ja tā atļausies pārestības pret latviešu iedzīvotājiem vai kavēs latviešu kafavīru brīvu rīcību. „SS" žandarmērijas kapteinis lielā uztraukumā teicās, ka viņa augstākais komandieris — „SS" ģenerālis Jekelns latviešiem vēlot tikai labu un ka latviešu cīnītājiem nelikšot nekādus šķēršļus, par ko viņš varot galvot un pats atvedīšot mūsu vienībai rakstu no ģenerāļa. Bataljona komandieris vācietim tad lāva turpināt ceļu.

Naktī atkal kurinājām ugunis mežā, jo mums visiem, nepietiekami apģērbtiem un krietni izvārgušiem sala neganti. Drīz ugunis tomēr bija jāizdzēš, jo pār galvām atskanēja vācu „lēno stārķu" motoru dūcināšana un pēc laika arī lidmašīnu ložmetēju riešana.

Valsts svētku dienas rītā mūsu posteņi atkal aizturēja vācu vieglo automašīnu. Tanī šoreiz brauca vācu „SS" pulkvedis, kas pie mums esot devies ar ģen. Jekelna pavēli tieši mūsu bataljona komandierim. Viņam tūlīt jādodoties līdz pie ģen. Jekelna uz apspriedi. Vācu „SS" pulkvedis deva virsnieka goda vārdu, ka ltn. Rubeni atpakaļ atvedīšot sveiku. Bataljona komandieris ar trešās rotas komandieri v. v. Šulcu, kas apņēmās būt par tulku, aizbrauca. Pēcpusdienā viņi atgriezās vācu automašīnā.

Komandieris visam bataljonam ziņoja, ka Jekelns esot pieprasījis tikai vienu: vai nu bataljons tūlīt padodas, vai arī vācieši to divi stundu laikā iznīcināšot. Leitnants Rubenis tad tikpat noteikti atbildējis, ka latvieši ieročus nenoliks. „Stāvoklis ir ļoti nopietns," mums vēl teica komandieris. „Braucot pa ceļu, redzēju, ka vācieši mūs aplenc, un dažuviet tie pat ierakušies." To jau zinājām no mūsu izlūkiem, kas vairāk vietās bija novērojuši vāciešu dzīvu kustību.

Un atkal kā viens mēs atbildējām savam komandierim: vāciešiem nepadosimies!

Nezaudējot ieku mirkli, sagatavojāmies kaujai tepat mežā. Tā nelika gaidīt. Pirmie atkal parādījās „stārķi", kas uz labu laimi pār mūsu novietojumu „izbēra" vairākas ložmetēju uguns kārtas un pazuda. Sākumā domājām, ka vācieši uzbruks no Pērkoņu puses Abavas krastā. Te pēkšņi atskanēja posteņu brīdiņājuma saucieni: „Vācieši aizmugurē!" Ar mūsu vadības ātro rīcību uguni atklājām pirmie. Mums bija labi automātiskie ieroči un mīnumetēji. Vācieši, kas gribēja mūs parsteigt, bija pārsteigti paši, un jau nedaudz minūtēs cieta smagākus zaudējumus. Abpusēja ļoti stipra automātisko ieroču uguns turpinājās gandrīz divi stundas. Krēslai metoties, ienaidnieka uguns sāka atslābt un tad pavisam apstājās. Pirmajā kaujā vācieši cieta neveiksmi. Uzmanīgi virzoties sakautā pretinieka pēdās, uzgājām 32 kritušos, kuŗus vācieši nebija paspējuši paņemt līdzi.

Mūsu pusē bija sāpīgs zaudējums: bataljona komandieri ltn. Rubeni smagi ievainoja vēderā un kājā. Pirmās rotas komandieris ltn. Filipsons bija pazudis bez vēsts. Smagi ievainots galvā bija arī kaprālis Ozols, kādreizējais Latvijas meistars augstlēkšanā. Viņš vēlāk nomira. Vieglāk ievainoto bija tikai septiņi.

Nebija cerību uz bataljona komandiera dzīvības glābšanu. Leitnants Rubenis vēl pazina pār viņu noliekušos otras rotas komandieri v. v. Druviņu un tam teica: „Druviņ, paliec tu manā vietā. Cīnāties varonīgi, lai Latvija dzīvotu!" Tie bija viņa pēdējie vārdi.

Saformējāmies no jauna un pa mežu devāmies uz Zlēku pagasta pusi, kur cerējām izkļūt no vācu aplenkuma. Te pēkšņi mūsu priekšgrupa saņēma spēcīgu ienaidnieka uguni. Neapstājāmies. Raķetēm apgaismojot ceļu, metāmies spēcīgā triecienā. Tā priekšgalā bija trešās rotas komandieris v. v. Šulcs ar saviem vīriem. Zinājām, ka dažus simtus metru tālāk atrodas mežsarga mājas, kuŗās

Mūsu piensaimnieku gaitas

Latvijas piensaimniecības darbinieku lielāko daļu trimdas gaitas noved**u**šas amerikāņu un angļu okupācijas joslā. Mūsu sviesta un sieru meistari, kas miera laika Eiropas tirgum deva augstvērtīgo Latvijas sviestu, pirms Vācijas sabrukuma arī trimdā strādāja savā nozarē. Tagad latviešu vietā vācu vadība pieņem savus ļaudis. Dzīvodami nometnēs un lielākos latviešu centros, piensaimnieki tomēr nav aizmirsuši, ka darbs ir drošākais pamats eksistencei, un cenšas iesaistīties pagaidu darbā citas nozarēs. UNRRA's un amerikāņu iestāžu dienestā par šoferiem, sanitāriem, amatniekiem un strādniekiem šodien strādā diezgan daudz mūsu piensaimniecības speciālistu, kas Latvijā ražoja pirmās šķiras sviestu Anglijas tirgum un sekmīgi sacentās pat ar dāņu augsto kvalitāti šinī nozarē. Grupa mūsu sviesta meistaru ar labiem noteikumiem saistījusies ASV Sarkanā krusta dienestā Augsburgā.

Amerikāņu joslā, kur latviešu piensaimnieku visvairāk, ir izcili speciālisti, kuŗu zināšanas un plašā pieredze ļoti der jaunu darbinieku sagatavošanai piensaimniecības arodam. Eslingenā pie latviesu tautas augstskolas arodu daļas, ko vada agr. Vītols, ar 3. decembri darbojas piensaimniecības kursi, kuŗos 4 mēnešu laikā paredzēts teorētiski un praktiski sagatavot pienotavu vadītāju palīgus. Kursus vada Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas docents J. Stankevičs. Interese sagatavoties nākotnes darbam piensaimniecībā ļoti liela. Kursos 48 dalībnieki no dažādiem arodiem un vecuma grupām. To skaitā ir daži ar augstāko izglītību.

Piensaimniecības darbinieki Dienvidvācijā sākumā bija novietoti ļoti izklaidus pa uzņēmumiem. Līdz ar ģimenes locekļiem tie tagad mitinās lielākos latviešu centros — Augsburgā (55), Lauingenā (29), Eslingenā (31), Kemptenā (13), Gīncburgā (9), un citur vēl 10. Iespēju robežās savu darbinieku aprūpību un aroda lietas kārto Latvijas piensaimnieku centrālā savienība. Savienības direktors T. Kalniņš atrodas Šlēzvīgā, angļu okupacijas joslā, bet viņa vietnieks kārto piensaimnieku aprūpību Bavārijas un Vīrtembergas apgabalā.

Jānis Platais, Latvijas piensaimnieku Centrālās savienības direktora vietnieks.

Abonementa pieteikumi un naudas pārvedumi adresējami „Latviešu Vēstnesim" (Latvian News Bulletin) pēc adreses: Hotel Convikt, Dillingen/Donau, Bay. (13b).

Nīrnbergas cietumā

Pasaules un arī pašu vācu prese plaši atreferē Nīrnbergas prāvas gaitu. Daudz lasītājos tas izsauc īpatnēju reaģējumu: viņi raksta vēstules pasaules tribunāla tiesājamajiem kaŗa noziedzniekiem. Ja arī jus gribētu ņemt spalvu rokās un pateikt kādam no tiesājamajiem Hitlera bendēs kalpiem, ka jūs viņam novēlat nelaimīgu Jaungadu, tad aiztaupiet savu tinti un pūles. Nav gandrīz nekādu izredžu, ka tas, kam jūs rakstītu, vispār šo vēstuli dabūs lasīt.

Kaŗa noziedznieku prāvā nokļuvušajam 21 apsūdzētam vēstules raksta ļoti daudzi, visvairāk vācieši. Lielāko daļu no šīm vēstulēm patur Nīrnbergas cietuma ierēdņi, jo tanīs ir tikai uztraucoši vārdi un nevis nopietnas ziņas, piemēram, par apsūdzēto ģimenēm.

Dažas „kertas" vēstules piesūtījušas personas, kas, šķiet, aizvien vēl ir šo kaŗa noziedznieku apbrīnotāji, un tās rakstītas uzslavas garā. Bet visumā vēstules ir rūgtuma pilnas, bieži negantas un noteikti nosodošas. Viena no „uzslavas" vēstulēm bija adresēta žīdu rīdītājam Jūlijam Štreicheram, kas bijis Frankonijas „gauleiters". Cietuma ārsts — psihologs saka, ka to rakstījusi persona, kas ir ārkārtīgi neirotiska un, iespējams, ārprātīgā. Štreichera „vadonību" slavējošai vēstulei ir nepārprotami viltots kāda Sabiedroto ģenerāla paraksts.

Nacistu ģenerālštāba agrākais šefs Vilhelms Keitels izpelnījies īstas apbrīnas vēstuli no kādas amerikānietes. Viņa izteic savu dziļo nožēlošanu par Keitela apcietināšanu un piemetina: „Ja tiesneši saprastu to, kā jūs centaties parādīt nacistiem viņu klūdas, jūs jau būtu brīvs." Izziņā Keitels paskaidrojis, ka rakstītāja ir vāciete, kas bijusi viņa darbiniece ģenerālštābā ap 1934. g. un kas 1937. g. devusies uz ASV un tur dabūjusi amerikāņu pavalstniecību.

Kāds minchenietis pārmet Rūdolfam Hesam viņa liekulīgo izlikšanos par atmiņu zaudējušus cilvēku.

Visvairāk „apbrīnas vēstuļu" saņem Hermanis Gērings, bet tās viņam nepatiktu, ja viņš tās lasītu. Viņš, starp citu, izteicies: „Nav nozīmes, tam, ko cilvēki runā, es zinu, ko viņi runāja pirms kaŗa." Kāds izbumbots hamburgietis vēstulē Gēringam sakā: „Mīlo tēvoci Herman! Tagad tev ir daudz laika pārdomāt par tūkstošgadu ‚Lielvāciju'. Tu un pārējie partijas mazie vadoņi melojiet vācu tautai un to piekrāpāt. Vai tu vēl aizvien vēlies lielgabalus sviesta vietā?" Kāds vācu atvalināts kaŗavīrs Gēringam raksta: „Nacisti ruinējuši Vāciju. Kas tagad ir ēzelis, tu vai es?" Un Gērings ir bijis tas, kam adresēta viena no visīsākajām vēstulēm. Uzskaitot dažus apzīmējumus, tā beidzas šādi:

„Pfui, pfui, pfui!"

The Stars and Stripes.

Latviešu baptisti Vācijā

Trimdas gaitās Vācijā pašreiz ir apm. 3000 latviešu baptistu draudžu locekļu ar 27 mācītājiem. Latvijas baptistu draudzes savienības ģenerālsekretārs māc. A. Klaupiks dzīvo Eslingenā un vada turienes draudzi, kur vēl darbojas māc. J. Barbins, P. Odiņš, Art. Būmītis un Ad. Būmītis. Draudzes koŗa diriģents ir H. Karlsons.

Visi pareizticīgie tautieši lūgti savas adreses paziņot mācītājam Valdemāram Šķilinam (Vestienas dr. pārz.): Deutscher Ring, 307. ist., Hamburg 36 (24). Paziņojumā aprādāms, kādas ir vietējās iespējas garīgai aprūpei.

Domas un sirds

Velta Toma

Bēgļu meitene

Ļauj redzēt vēl, ļauj skatīt
To seno sētu, māt,
Kur bija sauli mātīt
Man lemts un daudzināt.

Kas tur še mūs, kas saista,
Liek šeitan ilgi stāt?
Nav svešā zeme skaista, —
Ved mani mājās, māt.

* * *

Edvarts Tūters

Ar tevi vien

Mums visas ilgas traucas vienuviet,
Mums viena zvaigzne nekad nenoriet,
Un skats mums vērsts aizvien uz malu
Kas cerības un sirdi ielīgsmo. [to,
Tā svētā mala — dzimtā zeme, tu,
Kas gan bez tevis sapņus auklētu?

Tu nes mums gaismu bēdu pamalā.
Bez tevis nav mums prieka pasaulē.
Tu vien pie dzīvības mūs turi vēl.
Tu vien, par tevi bēgla domas kvēl.

Ai, svētā mala — dārgā dzimtene,
Ar tevi vien mēs elpot varam tē!

Ziemsvētku veltes ievainotiem

Vācijas skaistākajā ziemas sporta kūrvietā Garmišā-Partenkirchenā ļoti grūtos apstākļos joprojām dzīvo 51 mūsu ievainotais kaŗavīrs. Tie zaudējuši agrāko saskari ar tautiešiem, jo gandrīz visi latvieši no šī novada pārgājuši uz citām dzīves vietām. Ar Dillingenas apr. LSK pilnvarotā J. Platā vidutājību par šiem mūsu kaŗavīriem tagad rūpējas Lauingenas tautieši. Viņi vienmēr prot atvērt savas trimdinieku cela somas, lai iepriecinātu kaŗavīrus, kam 50 sainīšu nodoti jau 18. novembrī un tikpat daudz arī tagad — Ziemsvētkos. Kaŗavīru aprūpē vienprātīgi piedalās Lauingenas latviešu nometnes vadība un iemītnieki. Nav aizmirsti arī pašu nometnē esošie smagi cietušie 4 kaŗavīri. Visiem tiem pašreiz gatavo mākslīgos locekļus un ortopēdiskos apavus. No tautiešu ziedojumiem radītā invalidu fonda viņiem izsniegts arī naudas pabalsts. —ts

„Latviešu Vēstneša" izplatīšanai un abonentu pieteikumu pieņemšanai ASV, Anglijas un Francijas okupācijas joslā Vācijā interesenti var ar rakstu pieteikties izdevniecībai (Hotel Convikt- Dillingen/Donau, Bayern), paziņojot vajadzīgo eksemplāru skaitu. Izdevniecības pārstāvji virs divmēnešu un pusgada abonementa maksas par komisiju var ņemt vienu marku vairāk, kurpretim atsevišķu numuru cena paliek nemainīta.

UNRRA's 308. komanda, bravo!

5.000 „DP" dir. Kliforda Molsija un viņa talcinieku paspārnē Donavas krastos

Vācijas pilsētiņās un ciemos abpus pasaules septītai lielākajai upei Donavai kopš vasaras pagaidu dzīves vietas sev atradušas 4463 parvietotās personas. Tie visi ir Ziemeļaustrumeiropas valstu pilsoņi — igauņi, latvieši, lietuvieši un poļi. Pēdējo visvairāk — 2100, un tie pulcināti kopejā nometnē Dillingenā. Tur dzīvo arī 800 lietuviešu un 100 igauņu. Dažas latviešu ģimenes mīt atsevišķos dzīvokļos pilsētā. Mūsu tautiešu vairums dzīvo 5 km tālāk, Donavas vecajā hercogu pilsētiņā Lauingenā. Tur pašreiz 670 latviešu, kamēr vasaras sākumā bija tikai pāris simtu. Nometnes vajadzībām pilsētā nesen piešķirts liels nams, tomēr jaunus iemītniekus uzņemt vairs nevar, jo nometnes dalībnieku skaits jau gandrīz pārslogots. Telpas nepieciešamas arī dažādiem kultūrāliem un amatniecības pasākumiem. 218 latviešu un 220 lietuviešu dzīvo Nērdlingenā, bet apriņķī vēl 133 abu šo tautību pārstāvji. Kaŗa bargi piemeklētajā Donauvērtā ir 57 mūsu tautieši, 27 lietuvieši un 20 igauņu.

Par šī novada „galvaspilsētu" kļuvusi Dillingenā, kur atrodas šo gandrīz 5000 pārvietoto personu aprūpētāja — UNRRA's 308. komanda ar direktoru Klifordu Čarlzu Molsiju (Clifford Charles Malsie). Viņš ir patiess draugs un atbalstītājs cilvēkiem, kas pašreiz dzimtenē spēj atgriezties tikai sapņos, ilgās un cerībās. UNRRA's direktors pilnībā izpratis trimdinieku neapskaužamo stāvokli. Līdz šim veikts viss iespējamais, lai darītu labāku un vieglāku mūsu dzīvi zem svešas saules. Atbalsts — liels un no sirds vēlēts — saņemts it visur, gan praktiskajās vajadzībās, gan arī kultūrālos pasākumos. Ļoti labi izkārtots pārtikas jautājums. Nav arī pagājusi gandrīz neviena nedēļa, kad ar UNRRA's vidutājību pārvietotās personas nesaņemtu kādas īpašas devas — apģērbu, apavus u. t. t.

Latvieši ar patiesu atzinību vērtē UNRRA's komandas dir. Molsija darbu pārvietoto personu aprūpē. Mūsu tautiešus direktors savukārt, ne reizi vien, nostādījis par paraugu pārējo nāciju pārvietoto personu grupām.

Jāvēlas vienīgi, lai mēs savās savstarpējās sīkajās ķildiņās šajā gaišajā sadarbībā nemestu nepatīkamas ēnas. Vislabāko stāju un darba disciplīnu pierāda apm. 40 mūsu tautiešu, kas nodarbināti UNRRA's dienestā Dillingenā, veicot dažādus administrātīvus pienākumus. Latvijas amatnieku kopdarbības centrāles bij. direktors A. Dukāts ir UNRRA's 308. komandas tiešais loceklis. Tāpat ļoti laba slava latviešu ārstiem R. Avotiņam, A. Birzgalim un P. Cukuram, kas strādā UNRRA's pārvietoto personu slimnīcā Dillingenā, kamēr Dr. E. Platā aprūpē slimniekus Lauingenas latviešu nometnē.

Mūsu tautieši ļoti priecīgi, ka viņu „galvaspilsētā" Dillingenā tagad iznāk „Latviešu Vēstnesis", kuŗa tapšanu un iešanu latviešu vidū visā Vācijā lielā mērā atbalstījusi un veicina UNRRA's 308. komanda ar dir. Kl. Molsiju. Savam patiesajam draugam latvieši tādēļ jūtas lieli parādnieki, kas apņēmušies ar stingru stāju, priekšzīmi un čaklumu darīt godu latviešu tautas labajam vārdam.

Arnolds Šmits

vajadzēja būt vāciešu rezerves spēkiem. Atklājām pret šīm mājām savu mīnumetēju uguni. Tas izšķīra. Pēc Isas, bet sīvas cīņas Šulcs ar saviem varonīgajiem zēniem vāciešus izklīdināja. Mums zaudējumi šoreiz bija niecīgi, tikai daži viegli ievainotie.

Mežsarga mājās ieguvām daudz dažādu ieroču un municijas. Atradām arī raidstaciju, ar kuŗu vācieši bija sazinājušies ar lidotājiem.

Pēc ievainoto pārsiešanas steidzīgi turpinājām ceļu uz Zlēkām. 19. novembri pavadījām meža apņemtajā purvājā. Gan dienā mūs traucēja vācu „stārki", kas vairākkārt pārlidoja mūsu novietojumu, bet nelikāmies daudz traucēties. Tikai tagad mēs atzīmējām Latvijas tautas un valsts lielo goda dienu. Bataljona vadību pārņēmušais v. v. Druviņš visiem kaŗavīriem teica īsu uzrunu. Cildinot varoņa nāvē kritušo ltn. Rubeni, viņš mums visiem pateicās par drosmīgu cīņas garu. Šī cīņa ir par Latviju, norādīja komandieris, par mūsu tautas brīvību un par brīvu tēvzemi. Tad mēs visi nodziedājam valsts himnu.

Nakts atkal pagāja soļošanā. No rīta bijām pie mājām Abavas krastos. Te apmetāmies, mūsu rotai iekārtojoties Dižkīru saimniecības ēkās, kuŗas slēpa koki. Pilnīgā mierā un neviena netraucēti še palikām līdz 5. decembrim. Tad sākās mūsu cīņas pēdējais posms. Vācieši mūs atkal bija lielenkuši. Viņu uzbrukumā Dižkīras bija apņemtas no divi vietām. Pēc neilgas kaujas, lai nepaliktu galīgā lielenkumā, bijām spiesti atiet mežā, kur apvienojāmies ar pārējām bataljona vienībām. Vācieši bija lielā pārspēkā, bet mūs tie tomēr tik ātri nespēja pieveikt. Sīvas cīņas turpinājās visu dienu.

Zlēku pagasta mežos jau ilgāku laiku bija apmetušies arī komūnistu partizāni, kas savu organizāciju dēvēja par „Sarkano bultu". Uzzinājuši, ka kurelieši aktīvi cīnās pret vaciešiem, viņi jau priekš vairāk dienām mēģināja uzņemt ar mums saskari. Viņu pārstāvji bija ieradušies pie mūsu vadības un piedāvājuši apvienošanos un cīņu pret vācu okupantiem. Vienošanos panāca tikai par to, ka cīnās pret vāciešiem viens otru atbalstīs. Ar bolševismu kurelieši nebija un arī nevarēja būt nekā kopēja.

Pēc 5. decembŗa uzbrukuma mums vācu vienības naktī bija sākušas uzbrukumu arī pret „Sarkanās bultas" partizāniem.

Kaujas saskare ar vāciešiem nu vairs nemitējās, brīžiem pieņemot it niknu cīņiņu raksturu. Šajās kaujās saņēmām gūstā daudz vāciešus, to vidū arī vienu kapteini. 7. decembrī kaujā krita trešās rotas komandieris v. v. Šulcs. 8. decembrī vācieši lielā pārspēkā pārgāja nepārtrauktos uzbrukumos. Šajā kaujā sagadījās, ka pret vāciešiem cīnījāmies kopā ar „Sarkano bultu". Tās partizāni bija nokluvuši vāciešiem aizmugurē, un tā mums šī diena atkal nesa uzvaru, mūsu pagaidām pēdējo. Bataljona komandieri v. v. Druviņu ievainoja rokā. Nebija vairs neviena piedzīvojuša virsnieka, kas paturētu bataljona un rotu vadību. Visās atlikušās vienībās apspriedāmies un nolēmām, ka vienīgā izeja paliek izklīst. Bataljona komandierim pagādājām privātās drēbes un citus dokumentus. Cik vēlāk dzirdēju, viņu pēc tam saņēmusi kāda vācu vienība, bet komandieris iestāstījis, ka viņam mežā uzbrukuši bandīti un pie bēgšanas viņš ievainots. Viņš tad ārstēts slimnīcā.

Mājas Abavas krastos, kur mūsu bataljons bija pavadījis nedaudzās miera un atpūtas dienas un ap kuŗām tad risinājās mūsu pēdējās cīņas, vācieši nodedzināja līdz pamatiem. Visus to iedzīvotājus vācu okupanti nošāva par „bandītu pieturēšanu".

18. decembrī vācieši mani ar citiem kaŗa draugiem aizturēja Vānes pagastā un aizveda uz Liepāju. Te lielā apsardzībā mūs ar daudz citiem latviešiem sadzina kuģī un atveda uz Vāciju darbos.

Jānis Stalts

Tagadējā Maskava

Aukstas oktobŗa dienas agrā pēcpusdienā es pārlidoju kādreizējo krievu-poļu robežu. Zem mums bija nepārprotami krievu zeme. Jo tālāk mēs lidojām uz austrumiem, jo lielāki kļuva meža, purvāju un apstrādātās zemes gabali, pie kam tie gandrīz nemanāmi pārgāja viens ortā. Baltkrieviju mēs pārlidojām kaut kur starp Minsku un Vitebsku. Kļuva auksts, un zemi vietām sedza sniegs. Beizot parādījās Maskava, — fabrikas, strādnieku dzīvokļu blokmājas, dzelzceļi un tad arī Kremļa jumoli.

Pēc daudz gadiem (raksta autors — angļu apakšnama loceklis M. Filipss Praiss bija „Manchester Guardian" korespondents Krievijā no 1914. — 1918. g.) mēs atkal atradāmies uz krievu zemes. Kā toreiz, cilvēki drūzmējās lidlaukā. Kāds pakēra mūsu pases un ar tām pazuda. Pēc krietnas pusstundas kāds cits tās atnesa un smaidīja. Un tūliņ mēs jau bijām ceļā uz pilsētu. Šāsdienas Maskava ir daudz citādāka kā agrāk. Pilsētas centru, atskaitot Kremli un Lielo teātri, gandrīz vairs nevar pāzīt. Tā iespaidīgumu kāpina jaunās lielās celtnes, kas izskatās tā, it kā tās gribējušas kļūt par debesskrāpjiem, bet tad izšķīrušas par kaut ko citu. Veco Maskavu tomēr var atrast pilsētas nomaļās daļās, kuŗas es atceros vēl no revolūcijas dienām. No sejām var nolasīt, ka maskavieši daudz pārdzīvojuši, un par to liecina arī uz ielām sastopamie daudzie ievainotie. Šajā kaŗā nogalināti, sakropļoti vai bez vēsts pazuduši ne mazāk par 10 miljonu krievu, neminot nemaz neskaitāmos aizvestos, kas bija piespiesti strādāt Vācijā. Visumā jākonstatē, ka krievi ir mazrunīgāki kā agrāk. Jādomā, ka tiem šodien ir vairāk ikdienas raižu. Viņi tomēr ir tikpat draudzīgi kā aizvien. Viņi priecājas par izdevību sarunāties ar angli un interesējas par to, kā šodien klājas mūsu zemē. Viņi, šķiet, vairs tik ļoti nemeklē strīdu, kā tas bija cara laikos un revolūcijas dienās. Viņi ārkārtīgi lepni ar padomju valsti un par tās stāju kaŗā. Tajā pat laikā viņi pilnīgi apzinās problēmas, kas radīsies jaunuzbūves darbā.

Krievu prese pašreiz sagatavo tautu vispārējām vēlēšanām. Tanīs figūrēs ne tikai komūnistu kandidāti vien, bet arī bezpartejiskie arodbiedrību un kolchozu pārstāvji ar fabriku kollektīvu pārstāvjiem — strādniekiem. Zināmos apgabalos sarkanai armija ir tiesības uz katriem 100.000 kaŗavīriem dot vienu kandidātu. Citādi mandāts pienākas tikai uz 300.000 iedzīvotājiem. Visu zemi pašreiz apcelo vēlēšanu komisija, kas pārbauda, vai uzstādītie kanditāti ir piemēroti vēlēšanām. Tā gādā par vēlēšanu norises absolūtās slepenības nodrošināšanu.

Problēmas, kas noteiks vēlēšanu iznākumu, it dabīgi atšķiras no tām, kādas pazīstam mēs. Par pamatjautājumiem, kas skaŗ padomju valsts būtību, nemaz nav runas, jo ikviens atzīst valsts iekārtu kā tādu un tāpat arī padomju valsts ārpolitiku. Palieks tātad tikai iekšējās jaunuzbūves dažādās problēmas. Pēdējo dienu avīzēs, piemēram, diskutē, kapēc Rostovas kolchozi atpalikuši rudens sējā vai kāpēc izpildkomitejas kaut kur Viduskrievijā slikti organizējušas kurināmā sadali ziemai. Ievadraksti nemitīgi brīdina gādāt par to, lai rūpniecības miera laika ražošana kvalitātes ziņā turētos uz augsta līmeņa, bet no otras puses jābūt arī ražojumu lielai kvantitātei. Mazākos rakstos izsmej pārspīlētās birokratijas gadījumus. Te ieskata, ka šāda veida strīdus jautājumi izšķirēji ietekmēs vēlēšanu iznākumu.

Augstākai padomei ir līdzība ar Savienoto Valstu kongresu. Apakšnamu ievēl tauta, bet augšnamu veido to valstu pārstāvji, kas ietilpst padomju republiku savienībā. Padomju republikas atšķirībā no Savienotām Valstīm ir gluži citāda rakstura. Te ir arī savi autonomie pārvaldes apgabali. Parlamenta sesijām nav nekādu noteiktu terminu. Nesen tas, piemēram, bija sanācis, lai galīgi pieņemtu likumu par demobilizāciju. Visa sesija ilga vienu dienu un norisinājās bez rūpīgi izstrādājamās likumprojekta otrās un trešās lasīšanas, bez aptveŗošajiem ziņojumiem un komisiju sēdēm. Te vienmēr jāatceras, ka Padomju Savienības milzīguma dēļ parlamenta funkcijas veidotos ar ārkārtīgām grūtībām, un tāpēc ir tendence dot izpildu varai lielākas pilnvaras. Krievu parlamenta loceklis ir drīzāk delegāts nekā tautas pārstāvis mūsu nozīmē.

Manchester Guardian

Ko raksta "Cīņa"

Mūsu rokās nonācis kāds Rīgā iznākošās „Cīņas" numurs. Kādas ir šodien Latvijas problēmas, kādi jautājumi nodarbina rakstītājus un, varbūt, arī lasītājus? Sāksim no gala.

Ievadā „Pravdas" ievadraksta pārdrukājums. Parastais temats: atkal kaut kādas sacensības organizēšana, ar kādām tur visus aplaimo regulāri katras pāris nedēļas. Vēl viena nav beigusies, jau otra sākas. Nebeidzams rīkstums.

Tālāk uzsaukums visiem zvejniekiem, no kuŗa līdz ar nodrāztajām ķasēm izlobāms, ka 2. ceturkšņa plāna izpildīšana devusi 4000 centneru iztrūkumu. To nu zvejniekiem prasa izpildīt līdz 5. decembrim. Bet ar to prasība nav galā. Līdz tam pašam 5. dec. jāizpilda arī viss gada plāns un līdz 1. janvārim vēl jādod uzvija, kas nedrīkst būt mazāka par 5000 centneriem. Ar zvejas lietām tātad viss neiet kā vajadzīgs. To apliecina tūliņ kāds raksts 2. lappusē, kas asi kritizē paredzēto plānu neizpildīšanu. Esot slikti noorganizēts masu politiskais darbs, tāpat neesot noorganizēta cīņa pret tādām parādībām, ka atsevišķi zvejnieki savus lomus pārdod privātā tirgū. Maz tiekot popularizētas trieciennieku un stachanoviešu idejas. Arī zvejnieku apgāde neesot pietiekama. Jāpasteidzinot laivu remonti, it sevišķi Kurzemes piekrastē.

Kāds J. Remters sūdzas par nepietiekamu plašā patēriņa preču ražošanu. Viss ražots mazāk, nekā plānā paredzēts. Sevišķi autors sūdzas par nepietiekamu veco apavu labošanu. Pirmajā pusgadā izlaboti tikai 31.618 pāŗu apavu. Trešā ceturksnī tāpēc dots rīkojums izlabot 60.000 pāŗu, bet ceturtajā — 100.000 pāŗu.

Mākslas akadēmijas pirmo zinātnisko sesiju atklājis Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpelnis. Akadēmijas rektors U. Skulme ziņojis par sesijas darbību, bet mācības spēks J. Strazdiņš nolasījis referātu par latviešu gleznieciības sakariem ar citu tautu mākslu. Referentu kritizējuši Dombrovskis un Buša, kas pierādījuši, ka māksla visos laikos bijusi valdošās šķiras interešu un filozofijas izteicēja. Tāpēc jāanalizējot arī sabiedriskās parādības, kuŗām referents pagājis garām. Dannenhirš vēl lasījis par dailrades metodiku.

Pēdējā lappusē aiz parastajām TASS'a ārzemju ziņām nak dažādi dzīves sīkumi un sporta ziņas. Šacha čempionātā piedalījies arī Maskavas meistars Alatorcevs, kas ar 1 punkta pārsvaru ieguvis pirmo vietu. Tālāk seko Koblencs, Krūzkops, Zolmanis, liepājnieks Bleks, Bāliņš, Zvirbulis, leņingradietis Podgaiskis, Brakmanis, Lauberte (agrākā sieviešu meistare). Rumelis, Robs, Kaukītis, Krūmiņš (Cēsis), Bērmanis (Liepāja), Lauks, Ciniņš (Ventspils), Mūrnieks un Kemers (Valmiera).

Dzīves sīkumos aprakstīta kāda „mūzikāla sēta". Dažām skolām un pašdarbības pulciņiem sava mūzikas instrumenta — klavieŗu vēl nav, — teikts rakstā, — bet Vecpilsētā nr. 3, sētā, jau kādu mēnesi stāv jaunas klavieres. Katrs, kas grib, pieiet un paplinkšķina vai uzsit taustiņiem ar dūri. Naktīs uz spožā mūzikas instrumenta plūcas kaki un grabina lietus. Liekas, ka nevienam klavieres nepieder. „Ne mana cūka, ne mana druva", tā laikam domā arī nama pārvaldnieks. Vienīgi puikas klavierēm veltī lielāku vērību, un katru dienu tās apciemo. Dažreiz tie sāk klavieres tik stipri dauzīt, ka troksnis traucē kaļķu un ģipša tresta darbiniekus, kas blakus strādā. Jābrīnas, ka Vecpilsētā nr. 3 un blakus mājās nav radušies apzinīgi pilsoņi, kas neapzinīgo mājas pārvaldnieku pamāca un tam ieskaidro, ka sabiedrības manta sargājama vēl vairāk kā paša.

Sludinājumos lasāms, ka darbojas visi vecie kinoteātŗi, Lāčplēša ielā 43-45 atrodas Jaunatnes teātris, kas rāda kādu „Gaismu", „Krauklīti" un „Tēva jaunību". Sarkanarmijas ielā 10-a Strādnieku teātris uzved Kalmaņa „Silvu". Koncerti notiek Filharmonijas zālē, Amatu ielā 6 (uzstājas arī psiho-eksperimentātors Kastello ar „domu raidījumiem no tālienes"), un Valņu ielā 32. Vēsturiskā bibliotēka atrodas Komūnālā ielā 4, preses apvienība — Kirova ielā 24, augstākās padomes spiestuve — Valdemāra ielā. Dailes teātris meklē skatuves strādniekus un aicina pieteikties arī spēcīgākas sievietes. Valsts darba krājkase atrodas Miera ielā 15.

Radiofonā uzstājas trio: Prokofjevs, Raitgars un Kraumanis. Literātūras pusstundā lasa „Lāčplēsi" krievu valodā, Deržavina atdzejojumā.

„Latvju Vārds"

„Latvju Ziņas" raksta,

ka rakstnieks un vēsturnieks prof. A. Švābe Vācijā pasācis romānu par Zviedrijas karali Kārli XI.

Zviedrijas latviešu palīdzības komiteja gribēja organizēt pārvēlēšanas, bet Zviedrijas ārzemnieku komisija paziņoja, ka valdība nevar atļaut latviešu sanāksmi un vēlēšanas.

Latviešu mākslinieku kopu, kas apvieno visu nozaŗu māksliniekus, vada Mariss Vētra, Mārtiņš Zīverts, Veronika Strēlerte, Anna Dagda un Andrejs Johansons. Kopas mērķi: uzturēt kolleģiālas un nacionāli draudzīgas attiecības, veicināt mākslinieciskā rosību un darbu apmaiņu ar citās zemēs emigrējušiem latviešu māksliniekiem, aizstāvēt aroda intereses.

SPORTS

Latviešu YMCA Vācijā sākusi plaši izveidoties. Pirmā tās nodaļa Bavārijā nesen nodibināta Augsburgā. Pr-dis ir inž. N. Dombrovskis, palīgs prāv. J. Kullītis. Tieši sporta nozarē darbojas V. Freimanis, J. Balcers, J. Pelūde un J. Upmanis. Ar UNRRA's vidutājību jau saņemti pirmie sporta piederumi. Bijuši vairāki referātu vakari. Vislielākās rūpes sagādā piemērotu telpu trūkums. — Latviešu kaŗavīru nometnē Zedelgēmā, Belģijā, no mūsu izcilākajiem sportistiem ir Latvijas peldēšanas rekordists Ozolcelms, kas piedalās boksa sacīkstēs, un futbolisti Rusmanis, Špāks un Krūze. Nometnē lielākā vēriba veltīta futbolam un boksam. Mūsu kaŗavīri regulāri sacenšas ar igauņiem un lietuviešiem. — Libekas labāko galda tenisistu sacensībās 16 dalībnieku konkurencē uzvārēja volejbolists K. Šleicers. Sekmīgi spēlēja arī basketbola tiesn. V. Maike, izlases futbolists V. Borduško un šachists M. Juršēvskis. — Ļoti izdevīgi apstākļi sporta nodarbēm ir Vircburgas latviešu centrālajā nometnē. Par to rūpējas mūsu tautiešu draugs — amerikāņu vietējais komandants ltn. Ruselis, kas Amerikā bijis profesionāls basketbolists. Vircburgas latvieši ar amerikāņu kaŗavīru basketbola izlasi jau sacentušies apm. 20 spēlēs, daudzās no tām uzvarot. Mūsu vienības spēcīgākais balsts ir E. Poltraks. — Detmoldas latviešu basketbolisti spēlēja Blombergā un pieveica turienes tautiešus 32:19 (17:5). Uzvarētājos bija arī M. Stulpiņš un V. Meržejevskis. Detmoldas latviešiem pieškirta ēka sporta nodarbēm un sākta arī YMCA's organizēšana. Paredzams, ka pēdējās darbu vadīs šīs organizācijas ilggadējs darbinieks Rīgā — B. Radziņš. — Lietuviešu sportisti atklāja ļoti skaistu sporta zāli Dillingenā. Viesi bija Lauingenas latviešu volejbolisti un basketbolisti. Visās spēlēs uzvarēja lietuvieši, kas basketbolā bija piesaistījuši spēcīgus palīgus pat no Augsburgas. — Kīles latviešu futbolisti pag. vasarā sacentās 17 spēlēs. Rosīgi arī turienes basketbolisti, kuŗu vidū RFK sportists U. Raiskums. Nekādu ziņu gan nav par viņa tēvu — Latvijas ievērojamo futbola darbinieku pltn. J. Raiskumu. Tas it kā vēl 7. maijā redzēts Latvijā, Aizputes apkārtnē. — Rīgas Daugaviešu sportisti lūgti uzdot savas pašreizējās adreses: amerikāņu joslā — R. Dekšeniekam, Latvian Camp, Esslingen a. Neckar (14); angļu joslā — A. Celmam, b. Frau Kock, Busdorf bei Schleswig (24); franču joslā — L. Svīkerim, d. H. Fitingstr. 1, Singen (12b). — US basketboliste un volejboliste V. Jansone-Argale dzīvo Dānijas robežas tuvumā, Flensburgā, bet Daugaviešu sportiste V. Zariņa-Rupnere apmetusies Eslingenā. — Oldenburgas (angļu joslā) 3 lielo latviešu nometņu sporta vadītājs ir Latvijas kārtslēkšanas rekordists J. Vesmanis. — Ingolštatē visu pārvietoto personu nometņu iemītnieku vajadzībām UNRRA kopējā lietošanā nodevusi vingrotavu ar nepieciešamiem rīkiem. Noorganizēta arī UNRRA's basketbola vienība, kas kopā ar amerikāņiem piedalīsies vietējas meistarības izcīņā. No mūsu pazīstamākajiem basketbolistiem tanī spēlē Aizstrauts, Janševskis un Simsons līdz ar dažiem lietuviešiem.

Arnolds Šmits

Atombumbas dzimšana

Atomu iekšējā enerģija un tās atbrīvošana

Līdz ar šā gada augustu, kad pienāca ziņas par pirmo atombumbu nomešanu uz Japānas lielpilsētām, sācies jauns technikas laikmets. To iezvanīja gan iznīcināšanas ierocis, bet tam drīz sekoja arī miera gaviles gandrīz visā pasaulē. Atombumbu darbības efekts bija tik liels, ka ar to pilnīgi apstiprināja jau sen pazīstamo mācību par vielas atomu iekšējo enerģiju. Nu vairs nebija nekādu šaubu par to, ka ikkatras vielas daļiņās slēpjas tādi spēki, pret kuŗiem visi līdz šim pazistamie enerģijas avoti ir tīrais nieks.

Pirmā jausma par vielas atomos slēpto enerģiju radās pagājušā gadsimta pašos pēdējos gados, kad atklāja tā saukto radioaktīvitāti. Izrādījās, ka no dažu smago metallu savienojumiem nāk laukā savādi, neredzami, ļoti enerģiski stari. Šo parādību tuvāk izpētot, kluva skaidrs, ka notiek šo smago metallu, piem., radija, urāna un torija atomu sabrukšana. Tā bija milzīga sensācija, jo līdz tam laikam atomus uzskatīja par absolūti nemainīgiem, nesadalāmiem, par ārkārtīgi sīkām, kompaktām vielas piciņām. Kā zināms, visas dabā sastopamās vielas sastāv no dažādu kīmisko elementu atomiem, un pētījumi par radioaktīvitāti pierādīja, ka šie atomi tomēr ir pavisam citādi, nekā to domāja agrāk. To substance nav mirusi, sastingusi, absolūti nemainīga, bet atoms ir it kā milzīgas enerģijas sablīvējums mazā telpā. Radioaktīvo vielu atomi tomēr sabrūk nepilnīgi. No tiem daudzajiem miljoniem atomu, kas ir kādā radioaktīvās vielas graudiņā, katru brīdi sabrūk tikai neliels skaits, pie kam no sabrūkošiem atomiem izstaro īsvilņu gaisma, elektrības daļiņas un hēlija atomu kodoli. Tā nu iznāk, ka puse no visiem radija atomiem sabrūk tikai 1590 gados. Sabrukšana ir arī nepilnīga, jo radija atoms, kas sastāv no kodola un ap to esošiem elektrības lādiņiem, izsviež no sevis tikai dažas vienības un pārvēršas par svina atomu. Efekts būtu bijis daudz spēcīgāks, ja radija atomi eksplodētu pilnīgi savās vissīkākās vienībās, no kā tie sastāv. Un tas būtu vēl spēcīgāks, ja uzreiz sabruktu visi atomi. Tomēr arī jau tā radija stari, pat no maza preparāta daudzuma, darbojas ļoti spēcīgi. 1 gramam radija sabrūkot līdz svinam, atbrīvojas tāds enerģijas daudzums, ko iegūst sadedzinot 500 kg ogļu, vai kas atbrīvojas, kad eksplodē 2800 kg nitroglicerīna, kas ir viena no visspēcīgākām spridzināmām vielām. Te arī redzam milzīgo starpību, kāda pastāv starp atomu iekšējo enerģiju un parasto kīmisko enerģiju, kas slēgta degvielās un spridzināmās vielās.

Tomēr radioaktīvās sabrukšanas procesos atbrīvotā enerģija ne tuvu nav viss, kas slēpjas ikkatras vielas atomos. Relatīvitātes teorija rāda, ka ikkatrs vielas grams var pārvērsties 215.000.000.000 lielās kalorijās, kas atbrīvojas, kad eksplodē ap 14.000 tonnu spēcīgāko spridzināmo vielu.

Smago elementu radioaktīva sabrukšana ir dabīgs process, ko ne ar kādiem līdzekļiem neizdodas iespaidot. Radijs un urāns sabrūk absolūti vienmērīgā tempā, neatkarīgi no tā, vai to karsējam vai dzisinām, vai kīmiski savienojam ar citām vielām, apstarojam u. t. t. Ilgu laiku tā arī neko neizdevās šai virzienā panākt. Tikai 1918. gadā lielajam anglu zinātniekam lordam Rutherford'am izdevās gūt pirmos panākumus atomu mākslīgā skaldīšanā. Ar radija staru palīdzību viņam no slāpekļa atomiem izdevās izsist ūdeņraža atomu kodolus. Otrs lielākais panākums bija Cockroft'a un Walton'ā sasniegums, kam 1932. gadā ar t. s. protonu staru palīdzību izdevās saskaldīt vieglā metalla lītija atomus. Visinteresantākais te bija tas, ka skaldījuma produkti izlidoja uz pretējām pusēm ar milzīgu enerģā daudzumā, ka arī šim atklājumam bija vienīgi atomu iekšējā enerģija. Līdzīga veida skaldīšanas procesus izdevās panākt arī ar citiem elementiem.

Vēl liels solis uz priekšu bija franču zinātnieku Irēnes Kirī-Žolio (Curie-Joliot, slavenās M. Kirī meitas) un F. Žolio 1934. g. atklātā mākslīgā radioaktīvitāte. Viņi atrada, ka atomu mākslīgās pārvēršanas produkti bieži vien ir radioaktīvi. Piem., no aluminija var dabūt radioaktīvu fosforu. Tas tomēr rodas tik niecīgā daudzumā, ka arī im atklājumam vēl nebija izšķirējas praktiskas nozīmes.

Atomu skaldīšanas grūtības tās, ka tos radikāli pārvērst un atbrīvot iekšējo enerģiju var tikai tad, kad izdodas attiecīgi iedarboties uz kodolu. Bet kodols ieņem niecīgu daļu no atoma telpas. Ja nu kādu vielu apstaro ar kādiem enerģiskiem stariem, ar nolūku saskaldīt atomus, tad stari pa lielākai dalai izskrien atomiem cauri, skarot tikai reti kādu kodolu. Problēmas principiālais atrisinājums radās 1938. gadā, kad vācu zinātniekiem O. Hānam (Hahn), kam nupat pieškīra Nobela prēmiju, un viņa līdzstrādniekam Štrasmanim (Strassmann) izdevās panākt urāna mākslīgu lavīnveidīgu skaldīšanu. Ja urānu apstaro ar neitronu (kuŗus savukārt dabū piem., no berillija, ja to apstaro ar radioaktīvo vielu izstarojumiem), tad urāna atomi sabrūk ļoti īpatnējā veidā. To kodols eksplodē apm. divi līdzīgās daļās, pie kam katrā eksplozijā no kodoliem izstarojas jauni neitroni (tie ir visos atomu kodolos). Šie jaunradītie neitroni savukārt drāžas uz visām pusēm, kef citus urāna kodolus, liek tiem eksplodēt, pie kam atkal rodas jauni neitroni, un viss norisinās lavīnveidīgi tālāk. Še tātad jauni sabrukšanas ierosinātāji rodas pašos sabrukšanas procesos, iekšēji.

Ceļš no zinātniskā atrisinājuma līdz techniskam atrisinājumam tomēr bija vēl diezgan tāls. Vācu zinātniekiem tas neizdevās, bet to panāca amerikāņu un angļu zinātnieki 1945. gada pirmā pusē. Sīkumos atombumbu konstrukcija nav zināma. Tikai tik daudz zināms, ka dažu kilogramu smaga bumba, kur ierosināta urāna atomu momentāla sabrukšana visā masā, spēj to pašu, ko vairāki tūkstoši tonnu parastās aviobumbas. Vēl jāpiezīmē, ka šais sabrukšanas procesos arī neatbrīvojas visa atomu iekšējā enerģija, tā kā principā iespējamas vēl iedarbīgākas atombumbas, kas, pēc jaunākām ziņām, arī ir amerikāņu un angļu rīcībā.

Atombumba jau parādījusi sevi par neiedomājami spēcīgu iznīcināšanas ieroci. Bet atomu iekšējo enerģiju reiz izlietos arī citādi — par enerģijas avotu technikā. Te vēl daudz neatrisinātu problēmu, kas būs jāatrisina nākotnē. Kad tas būs panākts un būs novērsti arī visi iznīcināšanas draudi, iestāsies vēl nebijis technikas uzplaukuma laikmets.

Profesors Bruno Jirgensons.

Mums raksta

Lasītāju vēstules

Lai latvju saule nenoriet!

Kaujās Volchovā 1943. g. 23. dec. zaudēju abas rokas un acu gaismu.. Pēc divi dienu nesamaņas svētrītā dzimtenes slimnīcā mani modināja baznīcas zvanu skaņas. Kaut arī sāpes bija lielas, tomēr lūpas smaidīja, jo — biju dzimtenē. Tajā brīdī es biju laimīgs savā nelaimē. — Ir pienākuši otri ērkšķaino bēgļu gaitu Ziemsvētki un tuvojas Jaunsgads. Sirds ir pilna sāpju un rūgtu atmiņu. Vai tādēļ drīkstam zaudēt cerības labākai nākotnei? Nē! Ja būsim stipri pārvarēt trimdas grūtības, tad varam cerēt nākamos Kristus dzimšanas svētkus sagaidīt mūsu mīļajā dzimtenē Latvijā.

Lai latvju saule nenoriet,
Lai latvju zobens nesarūs!

Kaprālis Doņāts Bāduns, „SS" gūstekņu slimnīcā — PW Lazarett, Abt. B/203. Gars am Inn, b. Wasserburg, Oberbayern.

Mana cerība ir neizsīkstoša

Pirms stundas saņēmu šo pirmo latviešu avīzi, kuŗā izlasīju par citiem tautiešiem. Es dzīvoju uz laukiem, meža vidū, no visas pasaules noškirta, un velku dzīvību, kuŗu uztur atmiņas un cerības. Pēdējās ziņas no vīra un brāļa saņēmu gandrīz pirms gada janvārī. No tā laika viņi man nav rakstījuši, un es neesmu varējusi sadzīt viņu pēdas. Esmu gluži viena, bet mana cerība ir neizsīkstoša, un tās ir manas bruņas pret bargo likteni, kas man paņēma visus un atstāja tikai kailu dzīvību.

Mirdza Šēnfelda, b. Frau E. Peltzer, Königstr. 74, Rheydt, Rhld. (22).

„Latviešu Vēstneša" nākamie numuri iznāks 5. un 9. janvārī.

Izdevējs un atbildīgais redaktors — Publisher and Editor-in-Chief: Viktors Baltkājis.

Sludinājumi

28 g. v. sievu Vilmu un 3 g. v. meitu Māru no Rigas meklē Alfreds Oldermanis, Herbergerlandstr. 108, Göttingen (20).

Sievu Martu Dānielu, dzim. 1918. 30. 5., kas dzīvoja Vacijā, Geisendorf b. Pritzwalk, meklē E. Dāniels, DP Camp No. 6, Börnsen b. Hamburg-Bergersdorf (24).

Vīru stud. med. Andreju Rinku, dz. 1921. 25. 11., kas 1944. g. septembrī bija Kemeŗu slimnīcā, meklē Erna Rinka, Latvian Camp „Cerība", Holzen, Kr. Holzminden (20).

Valdu Ausekli un Laimu Kuku meklē P. Rozenbergs, Latvian Camp, Halle/Westf. (21).

Armijas izpalīgu Ilmāru Luksu, dzim. 1925. 20. 1. no Rīgas, Ērgļu ielas 15—170, meklē māte Milda Luksa, DP Camp 515, Falkenberg, Hamburg-Neugraben (24).

Sievu Valiju ar meitām Viju, Birutu un Inesi meklē Valdemārs Krūmiņš no Grenču Stūrīšiem: Gabelsbergerstr. 17, Dieburg (Hessen).

Sievu Birutu Teteru, dz. Dreimani, no Limbažiem, kas bija Ugāles Kristiņos un pēc 18. janv. izbraukusi uz Vāciju, meklē Viktors Teteris, Latvian Camp, 19. bar., Herrenwyk, Lübeck.

Piederīgos un paziņas meklē Roberts Apenītis no Alūksnes: DP Center, Weylstr. II/2, Mannheim (17a).

Mālupes pag. 1914. 3. 7. dz. Jāni Kupču, kā pēdējā adrese bija „Lettische Nachschubkompanie Liepāja, FP 16444", meklē Pauls un Alvīne Kupči, Latvian Camp, Hanau a/M. (16).

1923. 24. 2. Jaungulbenē dz. Haraldu Grundmani no Lubānas pag. meklē māte, Latvian Camp, Hanau a/M. (16).

„Latviešu Vēstnesis"

no 1946. g. 1. janvāŗa iznāks divi reizes nedēļā. Atsevišķa numura cena 50 feniņu. Divi mēnešu abonements ar piesūtīšanu mājās vai nometnē maksā 8 markas (par 1945. g. decembrī iznākošiem 2 numuriem vēl viena marka), pusgada abonements — 20 marku. Tuvinieku meklēšanas sludinājumi 3 markas par meklējamo personu, publicējot vienreizēji, un vēl 2 markas par sludinājuma atkārtojumu. Pārējie sludinājumi 2 markas par rindu.

Visa korespondence — vēstules, manuskripti, abonementa un sludinājumu pieteikumi ar pasta naudas pārvedumiem adresējami: „Latviešu Vēstnesim" (Latvian News Bulletin), Hotel Convikt, Dillingen/Donau, Bayern (13b). Lai sūtījumi pienāktu ātrāk, ieteicams izlietot ekspressūtījumu iespējas (Eilzustellung). Par laikraksta savlaicīgu nesaņemšanu vai abonementa pārtraukšanu techniska iemeslu dēl iadevniecība atbildību nevar uzņemties.